

Leto dni po beograjskih ukrepih

V noči med 17. in 18. oktobrom lani je v Jugoslaviji začel veljati ukrep, ki je zelo omejil potovanje jugoslovanskih državljanov v tujino. Ukrep med drugim predvideva, da mora vsak jugoslovanski državljan pri prehodu čez državno mejo položiti pri prvem potovanju 500 tisoč starih dinarjev, pri vsakem nadaljnjem prehodu pa po 200 starih dinarjev več, se pravi 700, 900 tisoč itd. Zaradi tega ukrepa, ki so ga beograjske oblasti sprejele, da bi omejile pretok jugoslovanske in druge valute v tujino, je nastala velika kriza v tržaški in goriški ter delno tudi videmski trgovini na drobno, saj je znano, da so do tedaj imeli tržaški in goriški trgovci veliko dela prav s kupci iz Jugoslavije, predvsem pa s kupci iz južnih predelov sosedne republike. Po izjavah ravnatelja Zveze tržaških trgovcev Elia Geppija znaša izguba v letu dni vsaj 400 milijard lir, posli v goriških trgovinah pa so se po izjavah tamkajšnjega župana Scarana, ki je tudi ravnatelj Združenja trgovcev, v primerjavi z lani, zmanjšali za 30 ali celo 35 odstotkov. Že omenjeni Elio Geppi je dejal, da je bilo v tržaških trgovinah odpuščenih z dela vsaj dva tisoč uslužbencev, vsaj toliko pa jih dela s skrcenim urnikom. Trgovci v Trstu pa še vedno upajo — tako je dejal Geppi — da se bodo razmere v sosedni republiki toliko izboljšale, da se bo osebni promet čez mejo povsem sprostil. V nasprotnem primeru bi namreč že dozdaj še bolj skrcili svoje režijske stroške, se pravi odpustili z dela še več ljudi.

Jugoslovanski omejitveni ukrepi so imeli v Trstu in Gorici za posledico, da so z ulic v obeh mestih takorekoč čez noč izginiili jugoslovanski kupci, avtomobili ter avtobusi. Meja je od lanskega oktobra dejansko zaprta, saj so le zelo redki državljani pripravljeni brezobrestno položiti za leto dni tolikšno vsoto denarja samo zato, da bi pokukali čez mejo.

Zanimivo pa je, da so omejitveni ukrepi, ki jih je Beograd sprejel iz znanih razlogov, imeli za posledico, da se je občutno zmanjšalo število prehodov italijanskih državljanov na sosedno jugoslovansko ozemlje, kar seveda ni nikakršen povračilni ukrep z italijanske strani, saj za manjše število obiskov na jugoslovanskem ozemlju govorijo tudi drugi razlogi. Dejstvo pa je, da v Sežani, Novi Gorici in Kopru danes le tu pa tam opaziš avtomobile z goriško ali s tržaško registracijo in tudi po vele-

dalje na 2. strani ■

MANIFESTACIJE proti EVRORAKETAM

V zadnjih časih se tudi pri nas pojavljajo manifestacije za mir, katerih resnični ali vsaj kratkoročni cilj je preprečiti, da bi v Comisu na Siciliji in drugod po Zahodni Evropi namestili jedrske rakete vrste »Pershing 2« in »Cruise«. V tem smislu je preteklo nedeljo »Tržaški enotni odbor za mir« priredil v Trstu mirovno manifestacijo v okviru »Protijedrskega evropskega tedna«, ki se bo zaključil v soboto, 22. t.m., z množičnimi mirovnimi pohodi v Rimu in v nekaterih drugih evropskih prestolnicah in mestih. Na nedeljski tržaški manifestaciji, katere prvi del se je odvijal v prostorih Časnikarskega krožka, drugi pa na trgu Unità, je poleg pokrajinskega tajnika KPI Uga Polija, predstavnika ACLI Tarcisia Barba in predstavnika LCR Roberta Antonaza spregovoril tudi senator neodvisne leveice Raniero La Valle, ki je izrazil prepričanje, da je velika večina italijanskih državljanov proti namestitvi jedrskih raket v Comisu in za nadaljevanje ženevskih pogajanj. La Valle je tudi napovedal, da bodo v italijanskem parlamentu vložili predlog, naj vlada izvede referendum o namestitvi jedrskih raket na Siciliji.

Kolikor je znano, se doslej v Italiji nobena politična skupina ni izrekla proti nadaljevanju ženevskih in drugih pogajanj za jedrsko razorožitev. Zelo vprašljivo pa je prepričanje La Valleja, da je ogromna večina italijanskih državljanov res proti namestitvi evroraket v Comisu, se pravi proti izvedbi sklepa držav članic Atlantskega zavezištva z dne 13. decembra 1979, s katerim so se obvezale, da bodo v Evropi namestile 652 novih jedrskih raket, če ženevska pogajanja med ZDA in SZ ne bodo obrodila sadov do konca tega leta, kar, kot vse kaže, se bo tudi zgodilo. Za nespoštovanje tega sklepa se namreč danes med italijanskimi političnimi strankami odkrito skorajda osamljeno vzvema KPI in celo v njenih vrstah ni popolnega soglasja. To dokazuje npr. odprto polemično pismo o mirovnih manifestacijah, ki so ga partijskemu glasilu »Unità« poslali trije vidni predstavniki italijanske leveice, in sicer ekonomist Paolo Sylos Labini, evropski poslanec Altiero Spinelli in bivši poslanec neodvisne leveice Luigi Spaventa. V zvezi z mirovnimi manifestacijami je v pismu med drugim rečeno: »Do-

dalje na 3. strani ■

Ustavno sodišče za dvojezičnost

Povod za naslednje vrstice nam je dala kratka agencijska vest, iz katere izhaja, da je ustavno sodišče pred dnevi potrdilo zakonitost 1. člena zakona, ki ga je leta 1979 izglasoval pokrajinski svet v Bocnu in ki določa pogoje za vodenje lekarn na ozemlju boccenske pokrajine. Zakon določa, da morajo lastniki ali upravniki lekarn obvladati poleg italijanskega tudi nemški jezik. Rimska vlada je takoj sprožila vprašanje ustavne nezakonitosti tega zakona, zaradi česar je celotna zadeva prišla pred ustavno sodišče. To pa je razsodilo, da je zakon boccenske pokrajine v skladu s 6. členom republiške ustave in s 4. členom posebnega statuta avtonomne pokrajine ter zato zakonit.

S pravdorekom ustavnega sodišča je torej rimska birokracija izgubila bitko, ki jo je bila začela, kakor hitro je zvedela, da so v boccenski pokrajini z zakonom uvedli dvojezičnost tudi na področje izdajanja dovoljenj za odpiranje oziroma vodenje lekarn. Kdor pozna stvarnost v tamkajšnji pokrajini, kjer živita nemško in italijansko govoreči narodni skupnosti (ladinska skupnost živi le v natančno dolo-

čenem predelu pokrajine), je moral ob izglasovanju omenjenega zakona priznati, da je šlo za sklep, ki povsem ustreza stanju v pokrajini. Rimska birokracija pa seveda ni bila tega mnenja in je skušala uveljaviti svoje nezakonito stališče, kot je ugotovilo ustavno sodišče.

Če se morajo Južni Tirolci, ki imajo za seboj bogato Nemčijo in v sosedstvu Avstrijo, tako vztrajno boriti za uveljavljanje stališč, ki so dejansko edino pravilna in tudi modra na območjih z narodno mešanim prebivalstvom, si lahko predstavljamo, kako si mane roke rimska birokracija, kadar sliši, da si šibka slovenska manjšina prizadeva za uresničenje načela dvojezičnosti. Deželna uprava, ki je pristojna za marsikatero področje, še vedno trdi, da je manjšinska problematika v izključni pristojnosti Rima. Mi pa vemo, da je tudi za nas veljaven 6. člen republiške ustave, kot je tudi veljaven 3. člen deželne statuta, ki se prav tako tiče pravic narodnih manjšin. Ali ni spričo že omenjene razsodbe ustavnega sodišča pasivnost naše dežele na področju manjšinske problematike postala neopravičljiva?

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 23. oktobra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. mašak iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Avtomet«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 24. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Benečija '83«, oddaja o poletnem raziskovalnem taboru; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Lohengrin; 11.30 Beležka; 12.00 Kralj (Atilij) v New Yorku; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Joseph Sheridan Le Fanu: »Stris Silas ali Usodna dediščina«. Dramatizacija; Lev Detela; 15.00 Sport; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nanneke Schaap in Carlo Denti (viola da gamba) na koncertu v repentabski cerkvi; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 25. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Iz očetove beležnice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Lohengrin (drugo dejanje); 11.45 Beležka; 12.00 »Ena bolha me grize«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za zabavo in pouk; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 2. mednarodni violinski natečaj »Premio Rodolfo Lipizer« v Gorici; 18.00 Odpustni grehi: Lukian — Jože Rode: »Pomenki bogov«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 26. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Lohengrin (tretje dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 Človek, kam hitiš? Pripravljala Claudio Grbec; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Naši zbori: moški zbor »Jezero« iz Doberdoba; 13.45 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sheridan Le Fanu: »Stris Silas ali Usodna dediščina«. Dramatizacija; Lev Detela; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nova koncertna sezona Glasbene matice; 18.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 27. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Natečaji slovenskih popevk v začetku stoletja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »To je pa laži!«; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Predstavljamo vam... Nedžmije Pagaruš, oddaja Radia Priština na letošnjem »Radijskem tednu« v Ohridu; 18.00 Četrtekova srečanja. Iz dnevnika Angela Kukanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 28. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Sheridan Le Fanu: »Stris Silas ali Usodna dediščina«. Dramatizacija; Lev Detela; 14.30 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Revija glasbenih šol Primorske; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Imena naših vasi; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 29. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncerti Glasbene matice v Trstu; 11.35 Beležka; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas' b'le«, glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Zakajček in Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 ob 10-letnici smrti Lucijana Marije Škerjanca; 18.00 Portreti naših igralcev: Stane Raztresen; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Leto dni po beograjskih ukrepih

■ nadaljevanje s 1. strani

blagovnicah ne slišiš več toliko italijanščine kot prej. Gre očitno za učinke nepisanih ekonomskih zakonov, ki si jih ni mogoče niti racionalno tolmačiti.

Poleg škode, ki jo imajo v Trstu in Gorici in ki vsaj delno prizadene tudi trgovine, katerih lastniki so pripadniki slovenske narodne manjšine, moramo ponovno ugotoviti, da so lanske beograjske ukrepi neposredno prizadeli celotno slovensko narodno manjšino v Italiji, ker so v nasprotju z jasnimi obveznostmi, ki izhajajo iz italijansko-jugoslovanskega sporazuma (tako imenovanega videmskega sporazuma) omejili število prehodov čez mejo imetnikom prepustnic v jugoslovanskem obmejnem pasu. Beograd je kratkomalo prezrl glavne razloge, zaradi katerih je bila Jugoslavija pred tolilikimi leti podpisala sporazum v Vidmu. Ti razlogi pa, kot znano, niso bili zgolj ali pretežno gospodarske narave, temveč po svojem bistvu izrazito humanega ter nenazadnje tudi izrazito političnega značaja.

Priznati je treba, da se je Slovenija v tem letu odločno in vztrajno upirala beograjskim omejitvenim ukrepom, češ da niso dosegli namena in cilja, zaradi katerih so bili svoj čas sprejeti. Slovenija je od vsega začetka vztrajala, naj se ukrepi odpravijo vsaj na obmejnem območju, to je na področju, kjer je v veljavi videmski sporazum. Tako Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije kot izvršni svet in

skupščina so soglašali, da je treba omejitve odpraviti vsaj za imetnike prepustnic, da se na ta način prenehajo kršiti obveznosti, ki izhajajo iz videmskega sporazuma. Izvajanja, ki so prihajala iz Ljubljane, pa so v Beogradu redno naletela na gluha ušesa, češ da se Sloveniji ne morejo priznati privilegiji in da mora ta prav tako kot ostale republike in obe avtonomni pokrajini prispevati svoj delež žrtev za odpravo gospodarskih težav. Zvezna vlada je v letošnjem februarju le sklenila, da smejo imetniki prepustnic potovati brez pologa čez mejo enkrat na mesec oziroma dvanaajstkrat letno.

Omejitveni ukrepi so — in to je treba še posebej naglasiti — prizadejali hud udarec politiki enotnega slovenskega kulturnega prostora, ki pa je za vse Slovence izven matične domovine naravnost življenjske važnosti. Slovenija res skuša po svojih močeh ohraniti pri življenju duh in vsebino te politike, a je po letu dni od uveljavitve omejitev potovanj čez mejo kljub temu čutiti, kako se krhajo vezi in stiki med slovenskim prebivalstvom tu in onstran meje, kar utegne na daljši rok biti naravnost usodno za naš narodni obstoj. Tudi in predvsem zaradi tega bi morale pristojne oblasti v sosedni državi odpraviti omejitve vsaj za imetnike prepustnic, saj je med drugim dokazano, da sedanje stanje prej škoduje kot koristi prizadevanjem za odpravo gospodarskih težav v državi.

Zaradi evroraket se položaj nevarno zaostrojuje

Sovjetski zunanji minister Gromiko se je vrnil v Moskvo z večdnevnega potovanja v tujini; na Dunaju se je srečal z zahodnonemškim zunanjim ministrom Genscherjem. To je bil poskus, da bi se premaknila z mrtve točke pogajanja o omejitvi raketnega orožja v Ženevi. Genscher je nastopil kot neuradni zastopnik zahodnih držav, poskus dialoga pa se je ponesrečil, kot sta obe delegaciji poudarili ob koncu več kot deseturnih pogovorov.

Gromiko se je nato namenil še v vzhodni Berlin, od koder se je vrnil v Moskvo. Že po njegovem odhodu so objavili zaključno poročilo, v katerem se med drugim ponovno poudarja, da bi namestitev ameriških raket na zahodnonemškemu ozemlju predstavljalo sovražno dejanje proti miru in bi kršila črko in duh moskovskih in berlinskih sporazumov ter bi spravilo v resno nevarnost odnose med Zahodno Nemčijo na eni in Sovjetsko zvezo ter Nemško demokratsko republiko na drugi strani. Dokument tudi poudarja, kako se mora bonnska vlada zavedati, da spravlja v nevarnost življenjske interese države, ko zagovarja ameriško stališče. Dokument še naglašja, da bodo Sovjetska zveza in druge države Varšavskega pakta odgovorile na nove ameriške rakete in okrepile svoje obrambne sposobnosti. Gromiko torej ni izgubil priložnosti, da bi ponovno naslovil Bonnu novo o-

pozorilo o tveganju, s katerim je povezana namestitev ameriških raket. Skupno poročilo nato še poudarja, da je še vedno možen sporazum, če se ZDA in njihovi zavezniki odpovejo prizadevanjem za doseg e-nostranske vojaške premoči.

Združene države pa odgovarjajo na to sovjetsko propagandno akcijo z očitkom, da hoče Moskva voditi nekako »živčno vojno« glede evroraket. V Washingtonu so komentirali nedavne grožnje sovjetskega generala Červova, po katerih bo Sovjetska zveza odločno odgovorila na ameriške evrorakete. Američani trdijo, da niso nikoli dvomili v ofenzivne sposobnosti Sovjetske zveze, ki že v nekaj minutah lahko s svojimi raketami zadene ameriško ozemlje.

Problemi strateškega orožja in ženevskih pogajanj odmevajo tudi na zasedanju držav Sveta za vzajemno gospodarsko pomoč, ki se odvija v Berlinu. To je konferenca predstavnikov 10 držav članic vzhodne skupnosti. Govoril je predsednik sovjetske vlade Tihonov, ki je opozoril na nevarnosti jedrskega spopada in je pripisal odgovornost za sedanjo napetost želji po nadoblasti Združenih držav in njihovih zaveznikov. Poudaril je, da je še vedno možen sporazum med Moskvo in Washingtonom glede raket s srednjim dometom in strateškega orožja, vendar pa mora biti obojestransko sprejemljiv.

Ali je univerza v Italiji v krizi?

Zadnja leta se vse manj mladih, ki so dokončali maturo, odloči za nadaljevanje študija na univerzi. Mladi '80 let se sprašujejo, če se splača vpisati se na vseučilišče.

V akademskem letu 1981/82, za katero imamo podatke o vpisih v prvi letnik univerze, se je vpisalo v prvo leto 222.325 študentov. Kakor že v vseh prejšnjih letih od leta 1975 dalje, beležimo padec vpi-

možnost lažje zaposlitve, saj je prav obratno: vse več je višješolcev, ki po dokončani maturi ne dobijo zaposlitve. Vzroke nezanimanja za nadaljevanje študija na vseučilišču je treba iskati drugje. Eden od vzrokov, da se višješolci ne vpišejo na univerzo, je zmanjšanje zanimanja za dosego doktorata, ki se ga smatra za manj pomembnega kot nekoč v ekonomskem in socialnem pogledu. Vseučilišče se, žal, smatra kot »parkirišče« za študente, ki čakajo več let na primerno zaposlitev. To je opazno tudi po podaljšani študijski dobi, tudi za več let. Pomemben vzrok so tudi ekonomske težave družin, ki ne morejo vzdrževati svojih otrok na univerzi, ker je postal v zadnjih letih študij na univerzi predrag.

Padec vpisov ni enak za vse fakultete. Čeprav je ta padec zajel vse fakultete, je najbolj viden na medicinski fakulteti in na

tehniški. Da se gre na roko mladim »brezposelnim« študentom, ki so po končani maturi ostali doma, da se mlademu človeku da možnost cenejše vseučiliške izobrazbe in se nudi izpopolnjevanje za bodoči poklic, so bile z DPR št. 162 iz leta 1982 ustanovljene posebne specializirane šole. Na te šole, ki delujejo v okviru univerze, se lahko vpišeš z diplomo višje srednje šole. Te šole imajo namen pripraviti specializirano osebje na raznih področjih (zdravstvenem, trgovskem, turističnem itd. ...). Takih šol je v Italiji že nad 50 in študij traja dve ali tri leta. Ali bodo te posebne šole nadomestile tradicionalne univerze? Na odgovor bo treba še počakati.

V novi šolski reformi je predvidena vseučiliška izobrazba za učno osebje otroških vrtcev in osnovnih šol, ki bo začela veljati v šolskem letu 1985/86. Ali bo to pomenilo nov vzpon za italijanske univerze? Čas bo pokazal, če bo res tako; praksa bo tudi pokazala, če je res potrebna vzgojiteljicam in učiteljem vseučiliška izobrazba.

M. P.

V soboto, 29. oktobra, bo ob 20.30 v Trstu v cerkvi Sv. Frančiška Asiškega v ulici Giulia (na cesti proti Sv. Ivanu nasproti pivovarne Dreher) na sporedu

ORATORIJ

»SV. FRANČIŠEK VIR LJUBEZNI«

Glasbo je napisal skladatelj

AVGUST IPAVEČ

ki je po izvirnih dokumentih iz svetnikovega rojstnega mesta Assisija tudi napisal besedilo in nekatere napeve iz tistega časa.

Nastopajo: solisti (11), mešani zbor (120) otroški zbor (100), Zbor Frančiškanov (30), zbor Redovnic (50) orkester (51 članov).

Skupno: 362 izvajalcev.

Na razpolago je knjižica s slovenskim in italijanskim besedilom ORATORIJA, ki jo dobite v Trstu pri Fortunatu, v Gorici v Katoliški knjigarni in pri cerkvenih vratih pred in po bogoslužju.

Knjižica velja kot vstopnica.

O samostojnem političnem nastopanju

V Slomškovi dvorani v Celovcu je bila v četrtek, 13. t.m., zelo dobro obiskana okrogla miza o pomenu in perspektivah samostojnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji in Avstriji. Pobuda je sodela v okvir Primorskih dnevo, pomembne zamisli za zблиževanje med Slovenci na Koroškem in v Italiji, za katero so se dogovorile Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta v Trstu.

Zaradi aktualnosti in političnega pomena diskusije je bil soprireditelj Narodni svet koroških Slovencev.

Razpravo je vodil dr. Pavel Apovnik, nosilec Koroške enotne liste na predzadnjih deželnih volitvah na Koroškem. Sodelovali pa so deželni svetovalec dr. Drago Štoka iz Trsta, goriški občinski odbornik dr. Damjan Paulin, časnikar Ivo Jevnikar iz Trsta in profesor Salvatore Venosi iz Žabnic. To za Slovensko skupnost. Za koroško stran sta ob okrogli mizi spregovorila predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc in učitelj ter politični delavec Mirko Kert. V imenu prirediteljev je ob začetku pozdravil Herbert Seher.

Po uvodnih besedah vseh diskutantov ob okrogli mizi se je začela splošna razprava z udeleženci večera. Na dan so prišle načelne utemeljitve o pomenu samostojnega političnega nastopanja za celovito in enakopravno življenje manjšinske skupnosti, poleg tega pa je prišlo do zelo koristne izmenjave izkušenj glede na različne položaje, ki vladajo na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji, Kanalski dolini in, seveda, na Koroškem. Predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev so med drugim orisali razvoj, do katerega je prišlo na Koroškem glede vprašanja samostojnega nastopanja. Ta krovna organizacija že vrsto let odločno zagovarja omejeno načelo, številne udeležence pa je zanimalo kako nastopati na prihodnjih deželnih volitvah, ki bodo prihodnje leto, saj je bila volilna zakonodaja tako spremenjena, da v bistvu onemogoča uspeh manjšine. Zato je bila že nakazana možnost povezave z Alternativno listo Avstrije, kot je prišlo do povezave za parlamentarne volitve. Mnenja o taki povezavi pa niso bila enotna. Pomembna preizkušnja bodo čez nekaj mesecev volitve v koroško delavsko zbornico, kjer bodo prvič nastopali slovenski delavci z lastno, samostojno listo.

—o—

OBSODBA ILEGALNEGA IZVOZA

Ameriške sodne oblasti so strogo kaznovala neko ameriško podjetje in njegovo vodstvo, ker je ilegalno izvažalo nadomestne dele za letala in helikopterje v Libijo. Podpredsednik podjetja bo moral presedeti v zaporu pet let in plačati 120 tisoč dolarjev globe. Njegovo podjetje pa bo moralo plačati nadaljnjih sedem milijard lir globe. Že pred šestimi leti je ameriška uprava prepovedala prodajati in izvažati v Libijo kakršenkoli material, ki bi ga lahko njena vojska uporabila v vojne namene. Skupna vrednost vseh dobav je dosegla 16 milijonov dolarjev, to se pravi okoli 23 milijard lir.

Manifestacije proti evroraketam

■ nadaljevanje s 1. strani

kler bo do protesta prihajalo samo na enem območju (na Zahodu), bo protest izvenel enostransko z nevarnostjo, da se bo nasprotna stran (Vzhod) še bolj zaprla in bodo zato posledice obratne od tistih, za katere se zavzema mirovno gibanje.

Danes koraj nihče več ne zanika, da vlada na področju evroraket v sedanjem trenutku neravnovesje v prid SZ. To zdaj priznavajo (z redkimi izjemami) italijanski komunisti; to priznavajo nemški pacifisti, ki so 10. oktobra objavili poziv Andropovu, naj »nemudoma odredi uničenje raket SS 20« (sicer pa so večkrat izrazili

prepričanje, da so »raje rdeči kot mrtvi«); to naposled priznava sam Andropov, ki je 26. avgusta letos v intervjuju za moskovsko Pravdo izjavil, da je pripravljen uničiti nekaj odvečnih že nameščenih sovjetskih raket, če bo v Ženevi prišlo do sporazuma. Vprašanje, ki se zatorej postavlja, je, ali je res ohranitev sedanjega neravnovesja v jedrski oborožitvi, za katero se zavzemajo na mirovnih manifestacijah, lahko najboljše poročilo za mir in za uspešnost nadaljnjih razorožitvenih pogajanj. Ali ni ravno neenaka pogajalska moč ZDA in SZ kriva za predvidljiv propad sedanjih pogajanj v Ženevi?

SAMSA IN CESCHIA ZA OKROGLO MIZO

Slovenski klub v Trstu je v torek pričel novo sezono z okroglo mizo, pri kateri sta sodelovala glavna urednika obeh tržaških dnevnikov Primorskega dnevnika in Piccola, Bogo Samsa, oziroma Luciano Ceschia. Po kratkem uvodu Marka Kravosa, ki je napovedal, da bo v bližnjem občni zbor Slovenskega kluba, sta glavna urednika listov nakazala nekaj misli, da je nato laže stekla beseda poslušalcev. Debata o vlogi dnevnikov pri usmerjevanju javnega mnenja je bila izredno živahna in peštra. Tako so mnogi na primer podčrtali, da se je Il Piccolo pod vodstvom Ceschie dokaj spremenil in postal odraz širšega dela mesta, delno tudi Slovencev. Primorski dnevnik je glasilo Slovencev, ki prav letos praznuje svojo 40-letnico nastanka kot Partizanski dnevnik v izredno težkih pogojih boja proti nacifašističnemu sovražniku. Razmere v našem mestu pa so se v povojnih letih vendar toliko spremenile, da ni več razdora med italijanskimi in slovenskimi oblikovalci vesti, da sta lahko za isto mizo glavna urednika obeh listov, kar bi bilo v časih Renka in Alessija povsem nepojmljivo.

Prihodnji torek bosta v klubu Miroslav Košuta in Alenka Rebula, ki sta pred kratkim izdala novi pesniški zbirki.

NOVE RAZLASTITVE V ZGONIŠKI OBČINI

28. oktobra bo Podjetje italijanskih državnih železnic prevzelo posest skoraj 6 hektarjev površine ob prosihki tovarni železniški postaji. Tako namreč določa dekret z dne 29. septembra 1982, s katerim je tržaški prefekt odobril razlastitveni postopek za »javno korist« in spričo »nujnosti« del za razširitev omenjene postaje. Zemljo bodo odtujili desetim lastnikom katastrske občine Repnič.

Do razlastitve bo prišlo kljub temu, da zgoniška občina ni izdala dovoljnega urbanističnega mnenja. Občina je namreč zahtevala od Podjetja italijanskih državnih železnic in od deželne uprave, da se pred takšnim morebitnim posegom na kraškem teritoriju uredijo nekatere potrebe katastrske občine Repnič, kot so zgradnja nadvoza za cestno povezavo med Repničem in prosihko železniško postajo, razširitev mosta nad železniško progo na pokrajinski cesti Gabrovec-Salež ipd. Zgoniška občina je tudi zahtevala, da v primeru razlastitve dodelijo primerno protivrednost za družbene potrebe Repniča. Kot kaže pa bo do razlastitve prišlo, ne da bi bila uslišana nobena od omenjenih zahtev.

ČOK SPET POKRAJINSKI ODBORNIK

Tržaški pokrajinski svet je na ponedeljkovi seji izvolil še dva odbornika namestnika, ki dopolnjujeta pokrajinski odbor. Izvoljena sta bila krščanski demokrat Paolo Sbisà in socialist Marcello Čok. Sbisà je prevzel resor za ekologijo, Čok pa resor za kmetijstvo in za vprašanja slovenske narodnostne skupnosti. Pokrajinski svet se bo zopet sestal prihodnji ponedeljek.

Predstavniki Liste za Trst Perissutti je bil izvoljen za predsednika občinskega davčnega sveta, to je posvetovalni organ o davčnih vprašanjih.

Nevzdržno stanje na zavodu »Jožef Stefan«

Kot smo v našem listu že poročali, slovenski zavod za industrijo in obrt »Jožef Stefan« v Trstu ni mogel redno začeti letošnjega šolskega leta zaradi številnih in hudih problemov, ki so povezani z neurejenimi prostori, v katerih se nahaja. Tako so že od začetka šolskega leta iz varnostnih razlogov zaprli laboratorije, kar utegne imeti zelo hude posledice: stodvajsetim dijakom grozi, da bodo ob koncu leta neocenjeni, če ne bodo predelali vsaj dveh tretjin predvidenega programa v laboratorijih; deset profesorjev, ki poučujejo v laboratorijih, pa utegne biti ob službo. Doslej so skušali nadomestiti praktične vaje v laboratorijih s teoretičnim poukom v pričakovanju, da bodo prostori v kratkem urejeni. Kljub obljubam pokrajine, ki je lastnica šolskega poslopja, in občine, ki bi morala popravila delno financirati, pa dela doslej niso stekla.

Gotovo je k temu nezaslišnemu stanju pripomoglo dejstvo, da je prav na začetku šolskega leta prišlo do zamenjave uprav tako na tržaški pokrajini kot na tržaški občini, toda za ureditev šolskih prostorov bi morali še pred začetkom šolskega leta pravočasno poskrbeti prejšnji upravi. Vsekakor pa je razumljivo in povsem upravičeno, da so profesorji, dijaki in njihovi starši z raznimi pobudami opozorili v tem tednu tržaške oblasti in sploh tržaško javnost na nevzdržno stanje, v katerem se nahaja njihov zavod. Tako se je v torek, 18. t.m., zavodska delegacija, ki so jo sestavljali ravnatelj, predstavniki profesorjev, staršev in dijakov, srečala na županstvu z odbornikom za šolstvo inž. Liciom Vattovanijem, ki je zagotovil, da bodo kmalu stekla predvidena dela in da bo občina krila polovico stroškov, ki so predvideni za popravilo (26 milijonov lir), medtem ko bo drugo polovico krila pokrajina. Še pred srečanjem de-

legacije z občinskim odborikom pa je na stadionu 1. maj bilo enotno protestno zborovanje dijakov vseh slovenskih višjih srednjih šil v Trstu. Po zborovanju so se dijaki odpravili na trg Unità, kjer so demonstrirali pred županstvom s transparenti v slovenščini. V sredo, 19. t.m., pa so dijaki zavoda »Jožef Stefan« zasedli šolsko poslopje. Za četrtek (20. t.m.) je bila sklicana seja profesorskega zbora. Sledilo bo zborovanje, ki se ga bodo poleg dijakov in profesorjev udeležili tudi starši. Dijaki so izjavili, da bo šola zasedena, dokler ne začnejo popravila v laboratorijih.

—0—

DEKLIŠKI ZBOR IZ DEVINA GOST V ILIRSKI BISTRICI

V petek, 14. oktobra, je bil Dekliški zbor iz Devina gost novega kulturnega društva tovarne Lesonit v Ilirski Bistrici. Pevke so se z dirigentom Hermanom Antoničem udeležile ustanovnega občnega zbora društva. V okviru te tovarne pa že dalj časa deluje pevška skupina Bistrice, s katero ima devinski zbor stike že od dneva, ko sta se občini Devin - Nabrežina in Ilirska Bistrica pobratili. Občini sta že letos spomladi podpisali listino o pobratenju v Ilirski Bistrici, slovesnost pobratenja pa sta ponovili poleti v naši občini.

Devinski zbor je v prostorih Lesonitove tovarne, kjer je potekal občni zbor, zapel pet pesmi. Pred nastopom pa je predsednica zbora Irena Tavčar pozdravila gostitelje in se jim zahvalila za vabilo.

Po končanem občnem zboru so se pevke in dirigent zadržale v prijetni družbi gostiteljev. Tu so se z njimi dogovorili tudi o morebitnem gostovanju novega društva in pevske skupine Bistrice v Devinu.

Posrečena in uspela pobuda nabrežinske posojilnice

Upravni odbor Kemčke in obrtniške hranilnice in posojilnice iz Nabrežine je v nedeljo, 16. t.m., priredil za svoje člane in njihove ožje sorodnike uspel izlet v Istro. Za izlet se je prijavilo nad 200 ljudi, tako da so organizatorji morali naročiti kar pet avtobusov. Priznati je treba, da je bila organizacija zares odlična.

Cilj izleta je bila jugozahodna Istra, katere najpomembnejši kraj je Poreč. To mesto se je v zadnjih dveh desetletjih razvilo v priznano turistično središče, ki je po številu gostov in turističnih struktur drugo v državi, za slovitim Dubrovnikom.

Izletniki so se na trgu v Poreču pred spomenikom poklonili padlim borcem za svobodo. Tu je pevski zbor »Fantje izpod Grmade«, ki so ga prireditelji povabili na izlet, da bi s svojim petjem dal potovanju tudi kulturno noto, občuteno zapel žalostinki. Izletniki so si nato ogledali poreško zadružno klet, kjer so jim njeni predstavniki obrazložili zmogljivost, potek proizvodnje in gospodarski pomen za celotno istrsko ob-

močje. Predstavniki podjetja so poskrbeli, da so se gostje tudi okrepčali. Tudi tu je zbor s svojim petjem poskrbel, da se je takoj ustvarilo prijetno vzdušje. Po ogledu mesta je bilo v velikem in lepo urejenem hotelu »Parentium« skupno kosilo, ki so se ga udeležili tudi predstavniki občinske skupščine Poreča in jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mirošič ter konzul Banko, ki je doma iz Istre. Udeležence izleta in goste je pozdravil predsednik Hranilnice in posojilnice Guido Zidarič. Ob tej priložnosti je peudaril vlogo, ki jo zadružni denarni zavod iz Nabrežine ima v okviru domačega gospodarstva. Zidarič je še naglasil, da bo skušala hranilnica to vlogo s pomočjo članov še okrepiti.

Za prijetno razpoloženje je tudi poskrbel pevski zbor »Fantje izpod Grmade«, ki je pod vodstvom Iva Kralja izvedel krajši koncert. Kot smo že povedali, je izlet zares lepo uspel, za kar je treba dati priznanje upraviteljem in njihovim sodelavcem v hranilnici ter posojilnici.

Pomembno zborovanje v Špetru v Benečiji

V sejni dvorani občinskega sveta v Špetru v Benečiji, kjer je tudi sedež Goriške skupnosti za nadiške doline, se je 8. t.m. zbralo zares lepo število upokojenih rudarjev oziroma delavcev iz Benečije, ki so svoja najboljša leta preživeli v tujini, danes pa mnoge teh pestijo razne bolezni, ki so si jih nakopali v rovih, oziroma na nezdruhljivih delovnih mestih. Zborovanje sta priredila Zveza slovenskih izseljencev in Patronat INAC iz Čedadu. Uvodoma je zborovalce pozdravil Ado Kont, ki je tajnik Zveze slovenskih izseljencev ter hkrati odgovoren za podružnico Patronata INAC v Čedadu. Kont je opozoril, da so na zborovanju prisotni tudi predstavniki Zveze glavnih sindikatov Belgije, ki bodo bivšim rudarjem in ostalim, ki so delali v Belgiji, obrazložili nove predpise, ki veljajo za upokojence. Tudi naši rudarji imajo v zadnjem času sitnosti s pokojninami, ki jih prejemajo z zamudo, zdaj pa je belgijska vlada sprejela nove predpise, kar je posledica hude gospodarske krize v tamkajšnji državi. Jasno je, da je za izvajanja sindikalnih predstavnikov iz Belgije

vladalo veliko zanimanje, zato tudi takó velika udeležba na zborovanju. Za belgijsko sindikalno zvezo je govoril predsednik Lucien Charlier. Ta je obrazložil nove predpise ter hkrati bivšim rudarjem in upokojenim delavcem dal vrsto dragocenih nasvetov.

Še pred nastopom sindikalnega predstavnika je dr. Guglielmo Pitzalis kratko predstavil knjigo, ki vsebuje gradivo s srečanja pred tremi leti, na katerem je bila predmet poglobljene razprave problematika poklicnih bolezni. Srečanje sta priredila Zveza slovenskih izseljencev ter podružnica Patronata INAC iz Čedadu. Na študijskem zborovanju pred tremi leti so sodelovali priznani strokovnjaki, zato je prav, da so bili njihovi referati objavljeni v lično opremljeni knjigi.

Naj še povemo, da te dni poteka 10-letnica ustanovitve sekcije Zveze slovenskih izseljencev v Belgiji. Za to priložnost je bil v Belgiji prisoten tudi predsednik zveze Ferruccio Clavara, ki se je udeležil proslave skupno z Beneško folklorno skupino in s pevsko skupino Pal di Caporetto.

Seja pokrajinskega vodstva SSK

Pred dnevi se je sestalo pokrajinsko vodstvo Slovenske skupnosti v Gorici. Pokrajinski tajnik Marjan Terpin je podal obširno poročilo o trenutnem političnem položaju s posebnim ozirom na sestavo petstrankarskega odbora na goriški pokrajini. Slovenska skupnost pozitivno ocenjuje doseženi sporazum med petimi strankami v odboru, ki ima v programu nadaljevanje politike prejšnje koalicije. Poseben poudarek je pokrajinski tajnik posvetil programskim točkam, ki se nanašajo na zaščito slovenske narodne skupnosti. Pokrajinsko vodstvo SSK je ob koncu izrazilo voščila za plodno delo novoizvoljenemu odborniku za šolstvo, rekreacijo in šport dr. Mirku Špacapanu in zahvalo bivši odbornici Mariji Ferletič za opravljeno delo

na goriški pokrajini v njenem mandatu. V zvezi z obmejnimi odnosi je Slovenska skupnost ponovno potrdila politično voljo, da se nadaljujejo stiki s sosednimi pokrajinami bližnje republike Slovenije za vedno boljše sodelovanje na različnih področjih. Slovenska skupnost izraža obžalovanje zaradi nekaterih izjav, ki jih je prineslo italijansko časopisje v zadnjem obdobju in ki gotovo ne pripomorejo k mirnemu sožitju in stvarnemu sodelovanju v obmejnem pasu. Pokrajinsko tajništvo je izrecno negativno ocenilo izjave goriškega nadškofa; te izjave so zelo daleč duhu odprtosti in sprave med narodi, ki tu že stoletja živijo v slogi in medsebojnem razumevanju, kar je prišlo do izraza v delu nekaterih prejšnjih goriških nadškofov.

Velika škoda zaradi poplave v Gorici in Novi Gorici

V noči med nedeljo, 16. in ponedeljkom, 17. oktobra je obe mesti, Gorico in Novo Gorico, zajela velika ujma. Močan dež je začel liti v nedeljskih večernih urah, proti polnoči pa je deževalo tako silovito, da so številne goriške in novogoriške ulice bile že poplavljenе. Najhujše je bilo v severnem delu mesta, kjer je potok Koren prestopil bregove in se je voda začela spuščati proti ul. sv. Gabrijela in proti nižjemu predelu mesta, po ul. Pellico in Corsica. Še prej pa se je voda Korna začela dvigati v Novi Gorici, tako da je preplavila številne ulice in prišla celo do občinske palače, kjer je napolnila kleti in druge nižje prostore; prav tako so bile preplavljene kleti številnih stanovanj. V Gorici je voda povzročila veliko škodo tudi na avtomobilih, ki so bili parkirani v

omenjenih ulicah; škoda pa je še večja na stanovanjih, v trgovinah in kletih, neprecenljiva pa je v spodnjih prostorih palače Attems, kjer so bili shranjeni dragoceni časopisi, revije, dokumenti in kjer je vojni muzej. V ponedeljek zjutraj se je na županstvu sestal odbor, skupno s predstavniki oblasti in državnimi funkcionarji in sklenil povzeti nekatere sklepe (najprej je treba ugotoviti povzročeno škodo), ki jih bo potrebno izvesti v najkrajšem času.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 1983-84 V GORICI
Vpisovanje abonentov pri blagajni Kulturnega doma v Gorici, Ul. Brass. telefon 33288, ob delavnikih, razen sobote, od 12. do 15. ure.

Skupina goriških dijakov protestira

»Z obiskom predsednika republike Pertinija, ki se je vršil dne 4.10. t.l., smo imeli dijaki slovenskih šol edinstveno priložnost, da se mu predstavimo in ga pozdravimo. Zaradi slabe organizacije in povezave med nami pa do tega ni prišlo. Priložnost je izkoristilo le omejeno število dijakov, ki si je neodgovorno prevzelo oblast, da ga pozdravijo na svoj način. Njihov pozdrav je

Zbor »LOJZE BRATUŽ« vabi na koncert
MEŠANEGA ZBORA
PROSVETNEGA DRUŠTVA
»SOČA« KANAL

ki bo v nedeljo, 23. oktobra, ob 17. uri v
Katoliškem domu v Gorici.

bil izražen z velikim transparentom, na katerem je bilo zapisano sledeče: »Slovenski dijaki te pozdravljamo«. Te besede so bile napisane s slovenskimi barvami, med katerimi je izstopala peterokraka rdeča zvezda.

To dejanje je bilo izzivalnega značaja in je sprožilo veliko nesoglasij med prisotnimi. Negativno je vplivalo na številne italijanske someščane. Rdeče peterokrake zvezde pa ne bi opredelili v tem primeru kot simbol današnjega slovenstva, ampak kot neumestno izzivanje. Transparent bi moral biti pozdrav vseh slovenskih dijakov, ne glede na njihovo ideološko opredelitev, zato vneto obsojamo dejanje tega omejenega števila dijakov in mu prepustimo vso odgovornost nad posledicami, ki se bodo zelo verjetno pojavile.

Skupina slovenskih demokratičnih dijakov

Mislamo, da je zgornje pismo, ki ga je podpisalo 29 goriških dijakov, predvsem odraz nejevolje, ker je za transparent z napisom poskrbelo nekaj dijakov, ne da bi zaslišalo mnenje vseh prizadetih, kot je to v navadi v vseh demokratičnih zbiorih. Znano je tudi, da je slovenska trobojnica z rdečo peterokrako zvezdo v sredi zastava Socialistične republike Slovenije. Tudi mi mislimo, da bi se pred tako odločitvijo, kot sta oblika in način, kako se slovenski dijaki v zamejstvu predstavijo predsedniku italijanske republike, spodobilo širše posvetovanje med prizadetimi, čeprav je šlo za neuradno predstavitev. Takega posveta očitno ni bilo, kar je tistih nekaj dijakov hotelo tudi na zunaj pokazati, da so »prvi v redu«. To je po našem tudi razlog za tako reakcijo ostalih dijakov. S tem pa ne bi želeli, da bi nastale med slovenskimi dijaki hude razprtije in zdrahe, saj je zlasti v tem trenutku krvavo potrebna enotnost, če hočemo naši manjšini zagotoviti obstoj in nadaljni razvoj. Nasprotniki namreč komaj čakajo, da bi se začeli ponovno med seboj gristi, da bi laže izvajali politiko »divide et impera«.

Ured.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

DUŠAN JOVANOVIČ
VOJAŠKA SKRIVNOST

zoolingvistični mirakel v treh nizih
in dveh predahih

SLOVENSKA KRSTNA UPRIZORITEV
v petek, 21. oktobra ob 16.00 — ABONMA
RED H — mladinski

v soboto, 22. oktobra ob 20.30 — ABONMA
RED F — druga sobota po premieri

v nedeljo, 23. oktobra ob 16.00 — ABONMA
RED G — popoldan na dan praznika

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Krstna predstava Jovanovičeve »Vojaške skrivnosti«

Če so si mnenja diametralno nasprotna, če se po predstavi gledalci ustavijo v gledališču in razpravljajo o tem, kar so dve uri gledali na odru — potem v teatrskem svetu velja, da je uprizoritev uspela, da je vzbudila zanimanje. S tem pa seveda še zdaleč ni rečeno, da je tudi tekst z umetniškega vidika prepričal. Toda gledališče v modernem pomenu besede že dolgo ni več zgolj in samo umetniški užitek, ki gane in presune, ki daje misliti in premišljevati. Gledališče je tudi spektakel, pri katerem fabula lahko izgubi svojo osrednjo vlogo

pa bo demokracija. Med znanstveniki pride na oblast predstavnik protiobveščevalne družbe, ki si vlogo instituta zamišlja kot prvi korak k policijskemu nadziranju državljanov s pomočjo živali. Pri teh bo za kralja potrjen lev, saj je opica le preveč podobna človeku, obenem pa tudi nima dovolj moči, da bi se uprla levu. Delegatom živalim pa je tako vseeno; ker že morajo imeti predsednika, naj bo tisti, ki bo zagotavljal red, čeprav z diktaturo. Končalo se bo s pomorom živali, porazom znanstvenikahuna in novo obliko preučevanja živalske govorice.

Vsa fabula je prepletena s serijo ironičnih, zbadljivih iztočnic, kritik na levo in desno: na bivše borce, sodržavljane z juga države, samoupravljanje, vero, revolucionarje tipa kitajske kulturne revolucije in seksualnosti. Celotna predstava teče ob poslušanju stavkov kot »strip-tease je umetnost — nudizem pa hoby«, ali »nekad smo pili in je država plačala, zdaj je država pijana, plačujemo pa mi« in še »brezposelni zaenkrat še ne skačejo s puškami«.

Igralski ansambel je — kot rečeno — dal vse iz sebe. Vsak v svoji nelahki vlogi je bil briljanten, še posebej pa so izstopali Štefka Drolčeva kot dr. Medakova, Anton Petje kot dr. Strel, Alojz Milič kot snažilec Franci, Maja Blagović kot pudica Doly, Adrijan Rustja kot merjasec Dore, Vladimir Jurc kot papagaj Pik, Tone Gogala kot šimpanz Vito in Bogdana Bratuž kot medicinska sestra. Nastopili so še Stane Starešinič, Drago Gorup, Stojan Colja, Janez Hočevan, Livio Bogatec, Mira Sardoč, Barbara Jakopič, Zlata Rodošek, Irina Pertot, Miranda Caharija, Dare Ulaga, Jožko Lukeš in Silvij Kobal.

Saša Rudolf

V društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 24. oktobra, na sporedu diskusijski večer o televizijskem filmu VAS OB MEJI, s katerim je avstrijska TV zmagala eno izmed letošnjih nagrad PRIX ITALIA. Začetek ob 20.30.

go in se podredi situaciji, trenutku v razvoju določene družbe, vendar vedno kot odraz položaja ali, kot je zatrjeval Shakespeare, kot zrcalo družbe.

Dušan Jovanovič, ki je svojo »Vojaško skrivnost« označil za zoolingvistični mirakel v treh nizih in dveh predahih, vidno stopnjuje svoj pristop k neke vrste političnemu teatru, v katerem kruto in ironično padajo miti, čeprav večkrat le nakazani in nikdar podani z jasno besedo. Belo je belo in vendar ni belo, kot je tudi resnica resnica pa tudi laž. In prav v tej svoji zamegljenosti se ločuje od dramatike političnega teatra, ki je na Zahodu nastala po burnem 1968. letu in je ob spreminjajočih se socialno-političnih stvarnostih že izgubila svojo prvotno ost. Tem zgledom se je avtor približal predvsem v drugem delu ob povsem nepotrebnem filozofiranju dr. Medakove.

Če sta predstava in uprizoritev na izredni višini, z gosti in novimi močmi pomnoženi igralski ansambel je res dal vse iz sebe, režija Slobodana Unkovskega je prepolna domisljic, scena Mete Hočevan je impozantna, skoraj v slogu svetovnih kolosalov, kostumi Marije Vidau so dobro zamišljeni, ostajajo pa pomisleki do teksta, čeprav ga je režiser premlel in predelal, izpilil in izluščil.

»Vojaška skrivnost« se dogaja v zoolingvističnem institutu, kjer znanstveniki preučujejo živalsko govorico. Ko se pojavijo finančne te-

V Peterlinovi dvorani na sedežu Slovenske prosvete v ulici Donizetti, 3 v Trstu bo v soboto, 22. oktobra ob 18. uri otvoritev razstave del iz avantgardnih let Milka Bambiča. Razstavljeni dela in njihov pomen bo orisal Marko Vuk.

žave, se začno spori, saj vsakdo vleče na svojo stran: prvi si želi v tujino, kjer plačujejo v trdni valuti, drugi bi paciente-živali prodal za meso, spet tretji pa skuša živali spremeniti v vohune. Tudi živali so sredi podobnih problemov, ko izbirajo po delegatskem sistemu predstavnika.

Na obeh frontah bo zmagala moč, poražena

Kulturne novice

Ob navzočnosti predsednika slovenske republiške vlade J. Zemljariča, koroškega deželnega glavarja L. Wagnerja ter predsednika deželne vlade Furlanije - Julijske krajine A. Comellija so preteklo soboto svečano odprli v Vidmu mednarodno umetniško razstavo INTART, ki bo v tamkajšnji »Galleria del Centro« na ogled do 8. novembra. Razstavo je ob tisočletnici ustanovitve furlanske prestolnice priredil videmski »Centro Friulano Arti Plastiche« v sodelovanju z ljubljanskim »Društvom slovenskih likovnih umetnikov« in s celovškim »Kunstverein für Kärnten«. Razstavljeni dela in njihovi avtorji so predstavljeni v treh posebnih katalogih, v katerih pa se je žal večkrat zataknilo s prevodi. (Mimogrede: v katalogu Društva slovenskih likovnih umetnikov je dosledno govor o »Udinah« in ne o »Vidmu« — da ne govorimo o »Vidnu«!).

—O—

Cankarjeva založba v Ljubljani je te dni izdala novo knjigo pisatelja Borisa Pahorja. Knjiga, ki bo v kratkem na prodaj tudi v naših knjigarnah, nosi naslov »Tržaški mozaik« in obsega raznovrstne Pahorjeve esejistične in leposlovne spise.

—O—

V ponedeljek, 17. t.m., je zadet od srčne kapi v Parizu umrl v osemindesetdesetem letu starosti francoski politolog in mislec Raymond Aron. Bil je eden tistih ne ravno številnih francoskih razumnikov, ki so zavzeto in dosledno branili osnovne vrednote demokratičnega liberalizma in to tudi v času, ko je marksizem postal prava intelektualna moda, »opij intelektualcev«, kot ga je sam imenoval, in kateremu se je naposled vdal, kot znano, tudi sloviti modroslovec Jean Paul Sartre, ki je bil med drugim Aronov sošolec in s katerim je Aron nekaj let tudi plodno sodeloval. Ni čudno zatorej, da je Aronov ugled še posebno zrasel v zadnjih letih, odkar so postale očitnejše meje marksizma in politike, ki se pri njem navdihuje. Svojo intelektualno življenjsko pot je Aron popisal v Spominih, ki jih je pred dobrim mesecem objavil pariški založnik Juillard.

Spazzapanova razstava v Piranu

V soboto, 15. t.m., so v Mestni galeriji v Piranu slovesno odprli razstavo slikarskih del slovenskega rojaka iz Gradišča ob Soči Lojzeta Spazzapana (1889 - 1958). Znano je, da je omenjeni slikar v začetnem obdobju svojega ustvarjanja, t.j. do svojega pohoda v Turin leta 1928, kjer se je za stalno naselil, pripadal slovenskemu kulturnemu krogu in ga slovenska umetnostna zgodovina prišteva k skupini primorskih umetnikov med obema vojnama, ki so k nam uvedli avantgardne likovne težnje (poleg Spazzapana še Veno Pilon. Ivan Čargo in Avgust Černigoj). Žal razstava v Piranu del iz tega obdobja ne obsega, marveč le slike, ki so nastale v Turinu in iz katerih je razvidna evropska raven tega umetnika. Razstavo v Piranu je posredovala Deželna galerija L. Spazzapan iz Gradišča ob Soči, kjer so Spazzapanova dela sicer prikazana na stalni razstavi.

Na sobotni otvoritvi v Piranu sta spregovorila ravnatelj Arhitekturnega muzeja v Ljubljani Peter Krečič in ravnateljica galerije L. Spazzapan v Gradišču Maria Massau - Din. Zatem je v prostorih Splošne plovbe v Portorožu sledila zanimiva okrogla miza na temo Spazzapan — slikar na meji, ki so se je udeležili umetnostni zgodovinarji in likovni kritiki z obeh strani meje. Sodelovali so Peter Krečič, Giulio Montenero, Marko

Vuk, Sergio Moles, Luciano Morandini, Maria Massau - Din, Avgust Černigoj, Milko Bambič, Jure Mikuž in Milček Komelj, povezovalci pa je bil ravnatelj Obalnih galerij Toni Biloslav. Okroglo mizo sta pozdravila tudi piranski in ogeljski župan, torej predstavnik dveh pobratenih občin.

Pogovor na okrogli mizi se je sukal okrog osnovnega vprašanja, kateri umetnosti pravzaprav pripada Spazzapan, slovenski ali italijanski, pri čemer se je izkazalo, da je pri njem še marsikaj nepojasnjene, tako zlasti nekateri dunajski izvori oz. vplivi pariške slikarske šole. Nedvomno pa je, da ga v dvajsetih letih, še pred odhodom v Turin, lahko enakovredno vključimo v ekspresionistični tok slovenske umetnosti, kasneje pa je dosegel takšno umetniško zrelost, da ga lahko mirno uvrstimo med najboljša evropska imena prve polovice tega stoletja. Okrogla miza je opozorila na dejstvo, da mora slovenska umetnostna znanost še podrobneje preučiti njegovo zgodnje delovanje, predvsem pa poiskati originalna dela iz tega časa poleg redkih, ki so dosedaj znana.

Spazzapanova razstava v Mestni galeriji v Piranu bo odprta do 6. novembra t.l.

S TRŽAŠKEGA

Okrogla miza v DSI

Zadnji večer Društva slovenskih izobražencev v Trstu je bil posvečen okrogli mizi o spremembah v krajevni politiki, do katerih je prišlo po junijskih volitvah, ko se je obnovila šeststrankarska večina na deželi in se je to zavezništvo raztegnilo tudi na tržaško pokrajino in občino. Govorili so izvoljeni predstavniki Slovenske skupnosti: deželni svetovalec Štoka, pokrajinski svetovalec Harej in občinski svetovalec v Trstu Lokar.

Slovenska skupnost je namreč prevzela v zavezništvihi upravne odgovornosti: Lokar je postal občinski odbornik za davke, Harej pokrajinski odbornik za kulturo, Štoka pa predsednik deželne svetovalske komisije za vprašanja Evropske skupnosti in poosimskega sodelovanja z Jugoslavijo.

Ponedeljkova razprava je bila posvečena predvsem vprašanju, ali lahko izvoljeni predstavniki kar največ koristijo celotni manjšinski skupnosti, če so v opoziciji, ali s soođločanjem v okviru večine. Na dan so prišle tudi številne težave sedanjega političnega trenutka na Tržaškem in sploh

ČESTITKE

V soboto, 15. t.m., sta se v Slivnem poročila Rosanda Kralj in Robert Gantar. Veliko sreče in zadovoljstva na skupni življenjski poti jima voščijo prijatelji in znanci. Mlademu paru čestita tudi Novi list.

manjšinskega trenutka v Furlaniji-Juljski krajini.

Močno je izstopilo vprašanje nameravanih sprememb v upravnem odboru Tržaške krajevnne zdravstvene enote, iz katerega naj bi po predlogu samih strank zaveznitva, v katerem sodeluje tudi Slovenska skupnost, izpadel ravno predstavnik te stranke, ki je obenem edini Slovenec v izredno pomembni ustanovi. Ta ima namreč v skrbi celotno javno zdravstvo v tržaški pokrajini. Govorniki ob okrogli mizi so ostro ožigosali te poskuse.

Primorski dnevi na Koroškem

Od 9.do 16. oktobra so se na Koroškem odvijali Primorski dnevi, to je vrsta prireditvev, ki jih je oragnizirala Krščanska Kulturna Zveza v Celovcu v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenske Prosvete iz Trsta. Vse prireditve so se zvrstile po določenem programu in so doživele lep uspeh. Kot je razvidno iz imen organizatorjev, je šlo za prireditve in nastope, pri katerih so sodelovala katoliška društva. Zato ni bilo na Koroškem prikazano vse, kar se ustvarja pri nas v zamejstvu, na Primorskem. Treba je vedeti, da je bila to prva tovrstna prireditvev in da je tudi logično, da so se organizatorji zmenili za tak okvir, ne da bi na ta način hoteli koga prezirati ali zanikati tudi ostale kulturne dejavnosti. Letošnji teden je bil prvi poskus prikazati del kulturnega ustvarjanja na Primorskem.

V nedeljo, 9. oktobra je v Kotmari vasi bil celovečerni koncert, na katerem sta nastopila moški zbor Mirko Filej iz Gorice in zbor Rečan iz Beneške Slovenije. V torek je bila v dvorani Slomškovega doma v Celovcu otvoritev razstave primorskega tiska, zatem pa literarni večer, ki so se ga udeležili Ljubka Šorli in Zora Piščanc z Goriškega (pesmi odsotnih Zore Saksidove in Štefana Tonklija je brala Jožica Zinderčič), s Tržaškega pa so bili prisotni Zora Tavčar, Alojz Rebula in Aleksij Pregarc, ki je poleg svojih bral še dela Brune Pertotove, Alberta Miklavca, Vinka Beličiča in Rafka Dolharja. Večer sta popestrila s kitaro Guštin in Marko Feri, avtorje pa je predstavil Saša Martelanc. O pomenu samostojnega političnega nastopanja je bil govor na diskusijskem večeru v četrtek, ki so se ga udeležili Salvatore Venosi, Drago Štoka, Ivo Jevnikar, Damijan Paulin, Mirko Kert in Matevž Grilc, vodil pa je Pavel Apovnik. O tej okrogli mizi podrobneje poročamo na drugem mestu. V soboto so v Šmihelu pri Pliberku nastopili člani dramske skupine »Štandrež« z Molierovim Namišljenim bolnikom. Pri-

morski dnevi pa so se zaključili v nedeljo v St. Primožu, kjer sta nastopila mladinski zbor Vesela pomlad in ansambel Zvezda, Tone Bedenčič pa je predstavil skiopitične slike o naših krajih.

—0—

AFGANISTANCI SE ŠE VEDNO UPIRAJO OKUPATORJU

Sovjetska zasedbena vojska v Afganistanu je sprožila hudo ofenzivo proti obo-roženim rodoljubom, ki že dolgo povzroča-jo preglavice okupatorju. Po vesteh iz za-hodnih diplomatskih krogov je na delu zla-sti sovjetsko letalstvo, ki uničuje cele vasi in celo mesta. Mesto Istalef je po teh po-datkih že napol uničeno, podobna usoda je doletela mesto Shomali.

Lastnik znane restavracije »Furlan« na Colu v repentabski občini Karlo Guštin je pred nedavnim prejel od Italijanske kuharske akademije prestižno priznanje zaradi izjemnih zaslug v vrednotenju značilnih kraških jedi. Ob lepem uspehu iskreno čestitamo njemu in vsem njegovim sodelavcem.

Napadi imajo tak obseg in oblike, da jih nekateri imenujejo že pravi rodomor. Število žrtev ni znano, boje pa se, da je zelo visoko. Med enim bombnim napadom in drugim pa se dogaja, da sovjetski vojaki vdirajo v napadene kraje ter s spiski v rokah zažigajo hiše, katerih prebivalci so osumljeni zvez s partizani. Londonski list Daily Telegraph pa piše, da imajo oboroženi rodoljubi v svojih rokah okoli 200 sovjetskih ujetnikov. Vsi so v smrtni nevarnosti, ker Sovjeti ne marajo niti slišati o izmenjavah ujetnikov. Kroži pa tudi glas, da utegne biti usoda sovjetskih ujetnikov zapečatena še zato, ker jih baje nobena država Atlantskega zavezništva ni pripravljena sprejeti na svoje ozemlje in jim podeliti politično zavetišče.

OSEBNI RAČUNALNIK

Inž. MARJAN JEVNIKAR

Kaj je osebni računalnik

Če se ustavimo pred katerokoli prodajalno časopisov, ugotovimo, da je v zadnjih letih neverjetno naraslo število italijanskih specializiranih revij. Ene so posvečene potovanjem in izletom, druge naravi, tretje jadranju in morskim športom, četrte fotografiji, pete glasbi in zvoku, šeste radiotehniki, sedme šivanju in pletenju, osme avtomobilom, devete hišnim popravilom in še in še bi lahko naštevati. Prav zadnje čase so se revijam, ki so namenjene privržencem elektronike, pridružile take, ki se obračajo na novo skupino ljudi. To so lastniki majhnih računalnikov, ki jih označujemo z angleškimi besedami »Personal Computer«, kar bi lahko rekli po naše »osebni računalnik«. Ti me

sečniki prinašajo novosti na področju omenjenih osebnih ali domačih računalnikov, opisujejo različne modele, ki so na voljo na tržišču ali ki se na njem komaj pojavljajo, prinašajo nasvete in računalniške programe. Besede, kot so bit, byte, ROM, RAM, input, output se seveda pojavljajo v vsaki vrstici.

Gotovo smo tudi že naleteli na reklamo za ta ali oni računalnik, ki jo predvajajo po televiziji ali ki se pojavlja na dnevnem časopisju. Proizvajalci računalnikov se torej ne obračajo več samo do ozkega kroga strokovnjakov in tehnikov, temveč na široko publiko.

Dandanes si vedno večje število ljudi kupi računalnik in preživi ob njem del svojega prostega časa. Vse več je trgovin, v katerih poleg magnetofonov, gramofono-

nov ipd. prodajajo tudi osebne računal-
nike.

Razlog za uspeh osebnih računalnikov leži v dejstvu, da je njihova cena relativno nizka. Napredek v elektroniki je omogočil, da se sposobnosti današnjega majhnega računalnika dajo primerjati z laboratorijskimi računalniki iz preteklih let, cena pa je celo padla. Najpreprostejši personal computer stane danes manj kot barvni televizor, najpopolnejši in opremljen z vsemi možnimi pomožnimi enotami pa ima ceno manjšega avtomobila.

Prvi personal kompjuter je šel v prodajo v ZDA leta 1975. Takoj je vzbudil pozornost pri ljubiteljih elektronike in doživel velik tržni uspeh. V kratkem so se pojavili različni proizvajalci in njihovo število danes stalno narašča. Trenutno si svetovno tržišče delijo tri ameriške turške, ki so nastale in zrasle prav s temi majhnimi računalniki. Lani se jim je pridružil največji svetovni proizvajalec velikih računalnikov, ki je do tedaj skeptično stal ob strani. Vsi pa se bojijo napovedanega navala cenenih japonskih izdelkov.

Kdo je svetnik, Leopold ali Bogdan?

V Rimu je bil v nedeljo, 16. t.m., z veličastno in ganljivo slovesnostjo kanoniziran, to je proglašen za svetnika, sin hrvatskega naroda, ki je bil dvanaesti zakonski otrok Petra Antona Štefana Mandića in Karline Zarevičeve. Starša sta mu pri krstu podelila in v krstne bukve dala zapisati ime Bogdan. Od tistega dne so ga vsi — oče, mati, bratje, sestre, sorodniki, sovaščani, učitelji in vzgojitelji — imenovali in klicali z imenom Bogdan in je on odgovarjal le na ime Bogdan in nihče ga ni poznal drugače kot Bogdana. Zajet v redovno družbo Frančiškovih duhovnih sinov — kapucinov je odšel v tujino nadaljevat višje šole kot Bogdan. Pri osemnajstem letu se je odločilno vključil v strogi kapucinski red, v ta namen opravil enoletni pripravljalni tečaj, tako imenovani noviciat, in bil pri 19. letu sprejet s slovesnimi obljubami v redovno družino kot Bogdan. V tistem trenutku je zgolj zaradi redovniških pravil sprejel novo ime — Leopold. S tem nikakor ni razveljavil krstnega imena, za ta svet je tudi na vseh civilnih dokumentih do smrti ostal Bogdan kakor vsak drug redovnik ali redovnica z vrhnjim imenom.

Sčasoma je postal slaven ne po zunanjih delih, ampak po dokazani svetosti. Bil je heroj od-povedi, molitve in spokornega življenja, zlasti pa je kot nežni dušni »kirurg« zaslovel po ljubezni ter nadčloveški požrtvovalnosti do dušnih »pacientov«, ki jim navadno pravimo spovedanci. Takih »klientov« mu ni manjkalo od jutra do večera — štirideset let brez počitnic. Nešteti so poleg odveze grehov prejeli po njegovem molitvenem in spokornostnem »posredovanju« tudi čudežna uslišanja v časnih zadevah. Njegovo spovedniško sobico so obiskovali kmetje, univerzitetni profesorji, ročni delavci, oficirji, reveži, industrialci, duhovniki, drobni grešniki »detajlisti« in težke ribe mnogoletnih zakrknjencev ali »grosisti« moralne mizerije. Zvestoba do svojega spiritualnega »ambulatorija« ga je tako držala uklenjena v Padovi — pač po volji predstojnikov — da je bil prisiljen potlačiti svojo neugasljivo željo po eku-menskem apostolatu med pravoslavci v svoji hr-vatski domovini.

Pa vse to je popisano v številnih biografskih knjigah in v časopisnih dodatkih v številnih je-zikih.

Po smrti je bil v rekordnem času proglašen za blaženega in v rekordnem času za svetnika.

Krščanski svet ga časti kot svetega Leopolda. Kam pa je šel Bogdan? Prav to vprašanje me srbi in mi sili pero v roke. Kakor se njegov obraz nič kaj ne sklada s predstavo svetništva, tako zapadnjaško ime Leopold nima nič domačnosti s hrvatskim ambientom. Kako pa me vza-rodošča njegovo pristno slovansko izvorno in zako-nito ime — Bogdan! Priručeno mu je s krstom in materinim mlekom. Mati je vzgojila k sveto-sti dečka Bogdana, kapucinske šole so izobliko-vale mladeniča Bogdana in vrhnje ime Leopold je mogel sprejeti le nekdo, ki je že prej obstajal kot Bogdan. Kdo je torej zdaj svetnik — Leo-pold ali Bogdan? S kompromisnim odgovorom recimo: oba! Toda jaz vabim k češčenju svetega Bogdana. Četudi se je ves svet obesil na ime Leo-pold in mu sledijo celo Hrvatje, bodimo vsaj Slo-venci toliko logični, pristni, vestni, da od pretek-lega 16. oktobra naprej častimo svetega Bogda-na Mandića.

In zdaj vsi živeči Bogdani, svetniški ali greš-ni, ki ste doslej iskali svoje nebeške patrone, kakor pravimo, to je imenske zavetnike, v grš-kem Teodoru ali latinskem Deodatu ali celo A-deodatu... imate pravega Bogdana za nebeškega soimenjaka in milostnega pokrovitelja.

In mladi zakonci, ki se vam bo rodil moški potomec, mu boste poslej navdušeno vzdeli ime Bogdan. Brž ko bo prišel k pameti, boste svoje-mu prvorojencu (ali drugorojencu za deklico) po-vedali, da je njegov nebeški patron sveti Bogdan Mandić, Hrvat iz Podgrada pri Novem Hercegu v Kotorskem Ustju na čarobni jadranski obali, na majniško soboto med oljkami in palmami ro-jen in na nasprotni jadranski obali bliže naši do-movini, namreč v Padovi, pokopan. Ne pozabite malih Bogdančkov in Bogdančic brž po prvem svetem obhajilu popeljati na njegov grob! Ko do-rastejo pa v njegov malce bolj oddaljeni rojstni kraj! Takrat boste ob poti prav tako na hrvatski zemlji malce pred ciljem že našli nekaj novega, s čudeži izpričanega in z nebeškim znamenjem potrjenega: vsemu svetu odprto in od vseh ob-lasti priznано novo romarsko središče — Med-jugorje.

Zivimo v prečudni dobi. Razvratnost sveta se na debelo krohota nevidni nadnaravnosti in ce-ni duhovne vrednote le še toliko kot ponarejen denar. Medtem pa tiho tu in tam vzniknejo taki čudežni pojavi, da resen človek ostrmi in se zgro-zi nad človeško slepoto, ki je zavrgla studence žive vode in si koplje kapnice s kalno gnojnico. Življenje Bogdana Mandića in sadovi njegove skrite in tihe svetosti so le eden izmed takih in tolikih znanilcev novega božjega dne.

Stanko Zerjal

—O—

NOVI IZRAELSKI MINISTER ZAGOVORNIK KOLONIZACIJE

Izraelski parlament je odobril imenova-nje Yigala Cohena-Orgada za finančnega ministra. Zanj je oddalo glas 60 poslancev vladne koalicije, proti pa je bilo 48 pred-stavnikov opozicije. Novi minister je znan kot vnet zagovornik nadaljevanja izrael-skega naseljevanja zasedenih arabskih o-zemelj.

V razpravi, ki je bila pred glasovanjem, je laburistični poslanec Amora obtožil vla-do, da je nakazala 35 milijard šekelov za gradnjo novih naselbin v Cisjordaniji v trenutku, ko je državna blagajna povsem prazna. Cohen-Orgad si pravkar gradi vilo v samem srcu Cisjordanije in je lastnik podjetja, ki financira gradnje na zasedenih ozemljih. Po njegovi izvolitvi so tri najpo-membnejša ministrstva — zunanje, obram-bno in finančno — v rokah poslancev, ki so leta 1979 glasovali proti podpisu mirov-ne pogodbe z Egiptom.

—O—

Letošnji Nobelov nagrajenec za ekonomijo je francoski matematik Gerard Debreu, ki že dolgo živi in deluje v Združenih državah Amerike, ka-terih državljan tudi je. Rodil se je 1. 1921 v fran-coskem mestu Calais, univerzo je doštudiral v Parizu, kot profesor za ekonomske vede pa že dalj časa poučuje na slovitom vseučilišču Berke-ley v Kaliforniji. Debreu je znan predvsem po svojih raziskavah o pogojih, ob spoštovanju ka-terih je mogoče t.i. ekonomsko ravnanje, se pravi skladen gospodarski razvoj. Veliko je sode-loval s Kennethom Arrowom, ki je prejel Nobe-lovo nagrado za ekonomijo že 1. 1972.

Oglejmo si sedaj notranjo zgradbo računalnika vrste personal. Kot vsak računalnik ga delimo na tri dele, in sicer na centralno enoto za obdelavo podatkov — z angleškimi besedami Central processing unit ali s kratico CPU, na pomnilnik in na enoto input/output, torej enoto za spre-jemanje in oddajanje podatkov. Ustavimo se najprej pri centralni enoti. V našem primeru sestoji iz enega samega elemen-ta, ki ni večji od znamke. To je mikropro-cesor, oz. chip, oz. ploščica iz silicija. Mi-kroprocesorji so se pojavili pred desetimi leti in predstavljajo pravo revolucijo v elektroniki zaradi svoje majhnosti in niz-ke cene. Ugledna angleška strokovna re-vija jim posveča vsako leto celo številko. Leta 1981 je prinašala seznam in opis 46 različnih mikroprocesorjev, ki so bili te-daj na tržišču. Če preskočimo tehnične o-pise in podatke in se omejimo na cene, vidimo, da stanejo nekateri po 2 dolarja, večina ne gre preko desetih dolarjev in samo nekateri, ki so namenjeni posebni u-porabi, gredo preko 100 dolarjev. To po-meni, da glavni del osebnega računalnika,

lahko bi rekli njegovi možgani, stane le nekaj dolarjev!

Preidimo k pomnilniku ali enoti za spomin. Njegova velikost ali bolje rečeno zmogljivost določa, kakšno maso podatkov lahko spravimo v naš računalnik. Izražamo jo s posebno enoto: byte (izg. bajt). Če nekoliko poenostavimo, lahko rečemo, da vsaka črka ali številka, ki jo spravimo v pomnilnik, zasede en byte. Običajna zmog-ljivost računalnikov, ki jih obravnavamo, je 32000 byte, ali drugače pisano 32 Kbyte, za prijatelje pa kar enostavno 32 K.

Vedeti je treba, da v pomnilnik ne spravimo samo podatkov, temveč tudi računalniški program, to je zaporedje navo-dil in ukazov, ki jih mora računalnik izvr-šiti. Kadar hočemo urediti družinsko knji-govodstvo, vstavimo v pomnilnik ustrezni program, kadar pa se nam zahoče elek-tronska igra, npr. streljati na vesoljske ladje, zamenjamo program z drugim. Se-veda je računalnik, v katerem ni nobene-ga programa, kar nebogljen.

In že smo pri delu računalnika, ki je posvečen sprejemanju in oddajanju infor-

macij, tako podatkov kot programa. Zuna-njost osebnih računalnikov nas spominja na pisalni stroj, na katerega je pritrjen manjši televizor. Na tipke pritiskamo kot pri navadnem pisalnem stroju; to, kar na-pišemo, se pojavi na ekranu in gre obe-nem v pomnilnik. Na tak način posredu-jemo računalniku podatke ali mu vpišemo program. Program ali podatke pa lahko hranimo na magnetofonski kaseti, magne-tofon priključimo na računalnik in preli-jemo v pomnilnik vsebino kasete. Prehod od enega programa na drugega je zato ze-lo hiter.

Informacije, ki prihajajo iz računalni-ka, se pojavijo na ekranu. Velikokrat nam je to dovolj, zlasti, kadar se z računalni-kom igramo na kako elektronsko igro. Mož-no pa je podatke tiskati s pomočjo prin-terja. Printer je dodatna enota, ki jo lah-ko primerjamo pisalnemu stroju, ki nima tipk. Navodilo, kaj pisati, prihaja iz raču-nalnika preko kablja in pisanje je seveda zelo hitro.

(Dalje)